

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Anny Peštové: „Mediální zobrazení intersexuality ve sportu“

Anna Peštová se ve své diplomové práci zabývá mediální reprezentací intersexuality ve sportu, kterou zkoumá na případu běžkyně Caster Semeyi. Velmi oceňuji výběr tématu diplomové práce. Ve společenskovědním výzkumu v České republice není mediální reprezentaci intersexuality příliš věnována pozornost, přestože se jedná o téma aktuální a z genderového hlediska velmi zajímavé.

Po formální stránce práce splňuje doporučený rozsah a ze stylistického hlediska je na vysoké úrovni. Způsob, jakým autorka odkazuje na použitou literaturu, odpovídá požadavkům zvolené citační normy. V této souvislosti bych jen doporučila neuvádět v některých případech odkazy na použitou literaturu až na konci odstavce, ale přímo v textu. Například: „*První doložené zmínky o jejich existenci pocházejí již z antického Řecka*“ (s. 16), „*Hlavním důvodem byl fakt, že ve společnosti západního typu byly ženy od sportování na základě genderových rolí odrazovány*“ (s.25). Struktura diplomové práce je přehledná. Nicméně bych doporučovala, aby názvy jednotlivých podkapitol v empirické části práce (3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.2.4., 3.2.5.) nebyly identické s výzkumnými otázkami.

Teoretická část diplomové práce je poněkud slabší. Autorka v úvodu své práce deklaruje, že její práce vychází ze sociálního konstruktivismu a z feministických teorií, nicméně v kapitole 2.1.1. „Pohlaví“ nereflektovaně směšuje konstruktivistické přístupy ke konceptu pohlaví s biologizujícími. Na jednom místě autorka poukazuje na historicky konstruovanou povahu dvoupohlavního modelu (s. 13), na jiném místě však rozlišuje mezi biologickým a sociálním pohlavím: „*Pojem pohlaví může v češtině odkazovat k biologickému pohlaví (angl. sex), tedy určitému anatomickému uspořádání obecně chápanému jako mužské či ženské, odkazovat však může také k sociálnímu pohlaví (angl. gender), tedy k obecně sdíleným souborům charakteristik, postojů a chování typických pro jedince mužského biologického pohlaví (maskulinita) a jedince ženského biologického pohlaví (femininita) (s.12).*“ A reprodukuje dichotomii gender-pohlaví, kdy pohlaví předkládá jako biologickou danost. V kapitole 2.1.1. chybí hlubší kritická reflexe konceptu pohlaví, která se v případě práce zaměřené na reprezentaci intersexuality přímo nabízí. Diskusi týkající se konceptualizace pohlaví by například obohatilo zapojení teorie performativity od Judith Butler.

Pojmy intersexualita a hermafroditismus v kapitole 2.1.2. „Intersexualita a hermafroditismus – definice“ by rovněž zasloužily detailnější diskusi. Postrádám zde hlubší rozpracování mocenského rozměru těchto pojmů. Zároveň vzhledem k tomu, že autorka svou práci charakterizuje jako feministický výzkumný projekt, očekávala bych, že v této kapitole bude věnován větší prostor nedominantním konceptualizacím intersexuality.

Celkově by teoretické části prospělo, kdyby autorka zapojila více vlastní interpretaci a méně pracovala s „převyprávěním“ zjištění jiných teoretiků a teoretiček. Posílení její vlastní interpretace a kritické reflexe by mohlo být přínosem nejen z hlediska argumentační stavby jednotlivých kapitol, ale též z hlediska ucelenosti a provázanosti teoretické části.

Za poměrně zdařilou považuji kapitolu 2.3. „Média“, v níž autorka reflektuje mocenské fungování médií na různých úrovních. Jednotlivé podkapitoly působí kompaktněji a argumentačně propracovaněji. Z pozice oponentky bych autorce ovšem vytkla, že se v podkapitole 2.3.3.1. „Působení genderu v mediálních obsazích“ věnuje pouze mediální reprezentaci žen a mužů a již se nezabývá tím, jak média reprezentují intersexuální lidi. Stejná výtka se vztahuje i na kapitolu 2.3.3.2. „Působení genderu ve sportovních“ rubrikách.

V empirické části v kapitole 3.1. „Design výzkumu“ velmi pozitivně hodnotím, že autorka kriticky reflektuje představu objektivitu kvantitativního výzkumu a poukazuje na limity kvantitativní obsahové analýzy. Rovněž oceňuji, že si autorka v rámci své analýzy všímá i témat, o nichž se v souvislosti s intersexualitou ve sledovaných periodických nepíše.

Její analýza obsahuje mnohá zajímavá zjištění. Autorka například uvádí: „*nikdo se v žádném z publikovaných textů nesnaží binaritu pohlaví zpochybnit, objevují se pouze tendence intersexuální tělesný stav akceptovat, stejně jako ostatní druhy zdravotního postižení*“ (s.67). Toto zjištění by bylo přínosné dále rozvést s použitím relevantní literatury. Za další podnětné zjištění lze považovat: „*soupeřky poukazovaly na nespravedlnost rozhodnutí, protože byly přesvědčeny, že Semenya je ,na hraně‘, a také zazněl názor, že lidská práva se týkají každého v závodě, a ne jen jedné osoby*“ (s.73). Autorčinu analýzu by obohatilo, kdyby toto zjištění provázala s relevantní literaturou a diskutovala například otázku: Jak se ve sledovaných periodických v kontextu intersexuality konstruuje představa diskriminace a lidských práv? Celkově bych uvítala, kdyby autorka do své analýzy zapojila odbornou literaturu.

Za problematické považuji, že autorka identifikuje pohlaví osob, které články napsaly, na základě jejich jména (např. s. 58-60). Jak je podle jména možné zjistit, zda se v některých případech nejedná o intersexuální či trans lidi? Přestože autorka zkoumá mediální reprezentaci intersexuality ve sportu a kriticky se vymezuje vůči binárnímu pojmání pohlaví, pohybuje se její interpretace na některých místech v heteronormativním rámci (např. s. 60, s. 73 -74).

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „dobře“.

V Praze dne 17.9. 2013

Mgr. Dita Jahodová

